

Majda Travnik Vode

Majda Koren: *Mihec*.

Ljubljana: Založba Mladinska knjiga (zbirka Deteljica), 2011.

Zavidljivemu opusu Majde Koren, kjer najdemo tudi nekatere že skoraj klasične like najnovejše slovenske otroške in mladinske literature (malo pošast Mici, najstniškega Župco, Evo in njenega domišljjskega prijatelja kozla itn.), se je lani pridružila še zbirka zgodbic o Mihcu. Kolaž pripovedi o tretješolčku Mihcu, ki je zunanje- in notranjeformalno prilagojen recepcijskemu horizontu začetnega otroškega bralca, je avtorica objavljala med letoma 2005 in 2007 v *Cicibanu*, zdaj pa je celoten – že v osnovi vsebinsko in kronološko koherentno zasnovan – niz prigod fanti, ki je ravno prestopil prag tretjega razreda, pred nami še v strnjeni knjižni obliki.

Mihec je fant, ki zase v prvi, uvodni zgodbici pravi, da je 'najbolj navaden učenec tretjega razreda'. In zakaj naj bi nam torej tak, povsem navaden deček – deček brez posebnosti tako rekoč – sploh imel kaj povedati o sebi? Mihčev odgovor je zagoneten, abstrakten, hkrati pa žalostno banalen: *Ker je bil najprej v mojem življenju en hladilnik, potem pa sta bila dva*. Kaj to pomeni? Bo sploh kdo od bralcev znal odgovoriti na takšno zapleteno, malce trapasto uganko? Je avtorica slabo ubesedila in plasirala ekspozicijo in intrigo zgodbe? Tako se zdi le na prvi pogled, saj se bo verjetno – tako med odraslimi kot med otroki – našel marsikdo, ki se mu bo ob abstraktni omembi hladilnika nezavedno zdramila zavest. Podoba hladilnika je tako prisotna v našem življenju, da začnejo naše misli okrog nje samodejno snovati asociacijsko-emocionalno mrežo. Ne da bi se tega sploh zavedali, se zdi, da je hladilnik v ikonografiji zahodnjaškega življa že dolgo eden njegovih ključnih simbolov, preprost uporaben predmet, ki je neopazno prerasel v metaforo medsebojnih odnosov. Skupen hladilnik je simbol partnerskega življenja, poln družinski hladilnik pa moderna različica podobe roga izobilja, prispodoba materialne preskrbljenosti, obenem pa tudi harmoničnih medsebojnih odnosov. Poln in čist hladilnik pomirja, saj nam sporoča, da je naše življenje urejeno in teče v pravem tempu. Na

hladilniku ljudje drug drugemu puščamo pomembna sporočila. Nasprotno pa prazen hladilnik nikjer, ne v filmu, ne v literaturi, ne v resničnostnih oddajah, ne pomeni nič dobrega. Prazen, zevajoč hladilnik ponazarja opustošeno domače ognjišče in ima v naši zavesti izrazito negativno konotacijo in zlovešče zareže v naše čustveno doživljanje.

Tako je tudi pri Mihcu: tisti, ki je že kdaj stal na pogorišču (lastnih) osebnih odnosov, se bo ob omembi dveh hladilnikov, o katerih govori Mihec, nehote ustavil, tisti, čigar rane so še sveže, morda kar zdrznil. S tem bo knjiga tudi dosegla svoj namen, kajti pred nami je portret dečka v enem od ključnih trenutkov njegovega življenja: tik pred ločitvijo njegovih staršev.

Mihec je torej najbolj navaden deček le na prvi pogled, saj se za pripovedno fasado njegovega šolskega vsakdanjika odvijata njegova osebna in družinska drama. Obe pripovedni resničnosti, vsakdanji šolski utrip in Mihčevo družinsko življenje, avtorica nekaj časa, dokler se stvari pri Mihcu doma resno ne zapletejo, neopazno vodi drugo ob drugi, kmalu pa ju spretno in prepričljivo preplete drugo z drugo. Nekaj časa je Mihec namreč res le navaden učenec, ko pa se odnos med njegovim očetom in mamo zaostri, to začne neogibno vplivati tudi na njegovo počutje, šolski uspeh in družabne odnose s sošolci. Mihčev oče čedalje bolj pije, zato se z mamo vse pogosteje prepirata, dokler oči mamice nekoč ne udari. Mami in oči vsak dan vpijeta drug na drugega in Mihec ne more spati. Boji se, kaj bo. In pri tem naj bo dober učenec: *Trinajst plus koliko je dvajset. Kaj pa vem! Še tega ne vem, kako bo danes doma!*

Drama se nato razmeroma hitro razplete, sledi še nekaj trpkih družinskih prizorov, nato pa izvemo, da sta se Mihčeva oči in mami ločila. Sprva si hladilnik še delita, vsak polovico, nato pa se Mihčev oče odseli in si kupi lasten hladilnik. V njem bodo, kadar bo prespal pri očiju, tudi stvari za Mihca.

O ločitvi se Mihec pogovarja tudi s sošolci z ločenimi starši, največ z Evo, ki v spisu o svoji družini zapiše, da ima dve družini, poleg tega pa še kozla, ki je skrit pod njeno posteljo. Mihec je torej Evin sošolec na 'Osnovni šoli Zgornja Miška', kot se zapiše glavni junakinji Evi v eni najbolj znanih avtoričinih knjig *Eva in kozel*. Obe knjigi, *Eva in kozel* ter *Mihec*, sta tudi nastajali v približno enakem času, zato pravzaprav ni čudno, da sta Eva in Mihec sošolca in se njuni zgodbi zlahka medbese-dilno prepleteta. Za *Evo in kozla* je avtorica v hudi konkurenci leta 2006 prejela nagrado večernica.

Zdaj Eva Mihcu pove, da ločitev ni tako huda stvar, da ima polsestrico Maruško in da hodi poleti dvakrat na morje: enkrat z očijevo novo družino

in enkrat z mamico. Mihcu je nato nekoliko lažje pri duši, čeprav je še vedno zelo nezaupljiv in popolnoma zmeden.

Kot smo pri avtorici že vajeni, je njen slog preprost, ekonomičen, prvoosebna pripoved pa izpisana z izrazito personalnega stališča, v Mihčevem primeru torej z osebnega gledišča devetletnika, kar pomeni, da je tudi stavčna gradnja izrazito preprosta, minimalistična. Pri vsem mojstrstvu morda malce moti le nekakšna splošna pridušenost tona, skoraj popolna odsotnost psihološke komponente, ki bi na nekaterih mestih morala biti na takšen ali drugačen način organsko vtkana v besedilo, da bi to delovalo kot integralna celota. O vsem, kar doživlja Mihec, namreč govorijo le podobe in do konca izčiščeni, preprosti stavki, zaradi česar besedilo mestoma deluje malce preveč mehanično oziroma shematično. Razumljivo je, da se pisateljica vživlja v kožo devetletnega otroka, ki še ni sposoben pravega abstraktnega razmišljanja in torej o svojem čustvenem svetu ne more pripovedovati tako bogato, niansirano in slikovito kot odrasel človek, a nekateri posamezni prizori, ko se Mihčeva osebna drama vzpenja k vrhu, se vseeno zdijo preveč okleščeni in na koncu izzvenijo zgolj kot 'poročilo o dogodkih', namesto da bi izzvali bralčevo empatijo in angažma. Kot da bi avtorica številne dobro pripravljene prizore zavestno zadržala nekako v ozadju, pridušene in na pol zabrisane. Škoda. Seveda pa je mogoče tudi, da gre pri tem za avtoričino zavestno odločitev, torej za prepričanje, da otrok pri tej starosti o sebi še ne more dajati psihološko relevantnih izjav, saj besedilo sicer učinkuje neverjetno avtentično, natančno tako, kot bi ga pripovedoval in zapisoval otrok.

Mihec je torej kronologija neke ločitve z otroškega stališča, ki bi jo vsekakor moralo prebrati čim več odraslih, da bi začutili vso krhkost in nemoč svojih otrok v stresnih in prelomnih okoliščinah, ki jih povzročajo s svojimi odločitvami. Posebnost avtoričinega besedila je, da se svoje osrednje tematike, ločitve, družinskega nasilja in njunih posledic dotika izredno diskretno, tako da se Mihčeve drame sproti komajda zavedamo in se nam zdi, da pravzaprav beremo dnevnik povprečnega šolskega utripa na eni od slovenskih šol, izsek iz življenja tretješolca. *Mihec* tako deluje nekako iz ozadja, šele ko ga nehamo brati, se zavemo, da je pri vsem skupaj nekaj narobe, da se je pred nami pravzaprav neopazno odvila družinska drama; neopazno zato, ker je otrok – v nasprotju z odraslimi – s svojega stališča ne zna niti dobro ubesediti, kaj šele dojeti in preboleti, kot si tako radi domišljamo.